

ePOOKI

OULUN AMMATTIKORKEAKOULUN TUTKIMUS- JA KEHITYSTYÖN JULKAISUT ISSN 1798-2022

ePooki 11/2020

Miten ohjaan tulevaisuuden työelämään? Työkaluja opiskelijan osaamisidentiteetin rakentumisen tueksi

Halonen Laura, Grekula Milka, Wenström Sanna

25.3.2020 ::

Opetus- ja ohjaustyötä tekevien on tärkeää tukea opiskelijaa ymmärtämään oman osaamisensa ja vahuuksiensa merkitys muuttuvassa työelämässä. Tärkeää on myös ymmärtää osaamisen merkitys riippumatta siitä, mistä yhteydestä se on hankittua. Opiskelijan osaamisidentiteetin eli osaamiskäsityksen rakentumista voidaan tukea tulevaisuussuuntatuneilla opetuksen ja ohjauksen työkaluilla.

Osaamisidentiteetti ja tulevaisuuden työelämä

Tulevaisuuden työelämää leimaa jatkuva muutos. Tämä tarkoittaa, että myös ammatillisessa koulutuksessa on tärkeää tukea opiskelijan valmiuksia muutokseen ja oman osaamisensa jatkuvaan kehittämiseen. Ammattialakohtaisten taitojen lisäksi työelämässä tulevat entistä vahvemmin korostumaan alasta tai ammatista riippumattomat niin sanotut yleiset työelämätaidot, kuten vuorovaikutus-, yhteistyö- ja ongelmanratkaisutaidot. ^[1]

Opetus- ja ohjaustyön näkökulmasta tämä tarkoittaa sitä, että opiskelijaa on läpi ammatillisten opintojen tuettava myös oman osaamisensa ja vahuuksiensa tunnistamisessa, jäsentämisessä ja sanoittamisessa. Toisekseen on tärkeää, että opiskelija hahmottaa tulevaisuuden työelämän mahdollisuudet ja erilaiset vaihtoehtoiset tavat osaamisen hankkimiseen ja sen hyödyntämiseen. Osaamista karttuu opintojen lisäksi myös esimerkiksi harrastusten ja työkokemuksen kautta. Kolmanneksi, muutoksessa toimiminen ja elinikäinen oppiminen edellyttävät opiskelijalta vahvaa psykologista pääomaa: minäpystyvyyttä, optimismia, toivoa ja resilienssiä eli kykyä kohdata ja voida hyvin muutoksista ja työelämän epävarmuudesta huolimatta ^[2]. Näitä näkökulmia voidaan kuvata käsitteellä **osaamisidentiteetti**, joka tarkoittaa opiskelijan käsitystä itsestään osaajana muuttuvassa työelämässä.

Osaamisidentiteettikäsitettä (kuvio 1) sekä osaamisidentiteettiin kytkeytyvää osaamisperusteista ajattelua opetus- ja ohjaustyössä on kehitetty OSATA – Osaamispolkuja tulevaisuuteen -hankkeessa (ESR, 2016–2019) ^[3]. Perinteisen ammatti-identiteetin käsitteen rinnalla osaamisidentiteetti kuvaa toisaalta työelämän dynaamisuutta ja muuttuvia osaamistarpeita ja toisaalta yksilön osaamispolkuja siten, että ne eivät välttämättä kytkeydy yhteen ammattialaan tai työtehtävään. Tässä artikkelissa tarkastellaan osaamisidentiteetin rakentumista ja sen tukemista ohjauksessa OSATA-hankkeessa saatujen kokemusten pohjalta.

KUVIO 1. Osaamisidentiteetti rakentuu identiteetin ja osaamisen pohdinnasta

Osaamisidentiteettiajattelun ja osaamisidentiteetin rakentumista tukevan ohjauksen keskiössä on osaamiskäsitys eli ohjattavan käsitys itsestään osaajana. Osaamisidentiteetti on kykyä tunnistaa omaa osaamista ja vahvuuksia sekä sanallistaa ja tuoda niitä esiin. Osaamisidentiteetti on myös kykyä ja tahtoa jatkuvaan oppimiseen ja oman osaamisen kehittämiseen.

Osaamisidentiteetti kehittyy vuorovaikutuksessa erilaisissa vertaisryhmissä sekä suhteessa oman ja muiden koulutusalojen verkostoihin ja työelämään. Vuorovaikutus, yhdessä oppiminen sekä oman osaamisen reflektointi yhdessä muiden kanssa vahvistaa ohjattavan käsitystä itsestään ja luo sekä vahvistaa kuulumisen tunnetta osaksi ammatillisia yhteisöjä ja työelämää.

Osaamisidentiteetti on koko elämän mittainen prosessi, joka rakentuu konstruktionaalisesti erilaisissa yhteisöissä ja ympäristöissä, kuten koulutuksessa, työssä ja vapaa-ajalla. Se on ajassa muuttuva käsitys omista tiedoista, taidoista ja osaamisesta sekä siitä, miten niitä voi monipuolisesti soveltaa erilaisissa yhteyksissä.

Osaamisidentiteetin rakentumista on mahdollista tukea vuorovaikutuksellisesti omien kiinnostuksenkohteiden, vahvuuksien ja osaamisen tunnistamista sekä omaa osaamiskäsitystä vahvistavalla opetuksella ja ohjauksella. Opetuksen ja ohjauksen tueksi OSATA-hankkeessa kehitettiin osaamisidentiteettiä tukevia ohjauksen työkaluja, jotka on koottu ohjauksen menetelmäpakki Sampo. Lisäksi hankkeessa kehitettiin osaamismatkakonsepti, jonka avulla voidaan toteuttaa ammatillisten perustutkintojen yhteisiin tutkinnonosiin sisältyvä yhden osaamispisteen laajuinen opiskelu- ja urasuunnitteluvaihtoehdot. Osaamismatkan teemat antavat myös pohjaa HOKS-keskusteluille (henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma) tukien näin HOKSin jatkuvaa päivittämistä. Hankkeessa toteutettiin lisäksi ohjaajakoulutuksia, joissa mallinnettiin osaamismatkaa yhden päivän mittaisena tiivistyksenä.

Tässä artikkelissa esitellään osaamismatkaan osallistuneiden opiskelijoiden ja heidän opettajiensa palautteiden, ohjaajakoulutuksiin osallistuneiden ohjaajien palautteiden sekä hanketta toteuttaneiden henkilöiden pilotointikokemusten perusteella, miten osaamisidentiteetti rakentuu ja miksi ja miten sitä on tärkeää ohjauksella tukea suunnitelmallisesti.

Osaamismatkapilotointien ja ohjaajakoulutusten toteutus

Osaamismatkaa kehitettiin ja pilotoitiin vuosina 2017–2019 yhteistyössä ammatillisen koulutuksen opetus- ja ohjaushenkilöstön sekä opiskelijoiden kanssa. Osaamismatkaa toteutettiin erilaisissa opiskelijaryhmissä 3–6 työpajakerran kokonaisuuksina. Yhden osaamismatkatyöpajan kesto oli 1,5–2 tuntia. Opiskelijaryhmät olivat erikokoisia (6–16 henkilöä). Aloista olivat edustettuina matkailuala, kauneudenhoitoala, elintarvikeala, media-ala, kaupan ja hallinnon ala ja autoala. Pilotointiryhmissä oli laajasti erilaisista taustoista tulevia opiskelijoita: aikuisia ja nuoria, suoraan perusopetuksesta tulleita, alanvaihtajia laajalla työkokemuksella sekä erilaisista kieli- ja kulttuuritaustoista tulevia opiskelijoita. Opiskelijoita tavoitettiin osaamismatkapilotointien aikana yli 100 henkilöä.

Keväällä 2019 neljältä osaamismatkalta osallistuneelta opiskelijaryhmältä (media-ala, kaupan- ja hallinnon ala, elintarvikeala) pyydettiin palautetta kirjallisesti kyselylomakkeella. Palautteen avulla kartoitettiin, miten käsitellyt asiat tai tehdyt harjoitukset olivat vaikuttaneet opiskelijan käsityksiin omista vahvuuksistaan tai osaamisestaan, miten osaamismatkalla käsitellyt asiat tai tehtävät olivat vaikuttaneet heidän käsityksiinsä työelämästä sekä olivatko opiskelijat huomanneet osaamismatkan aikana jotain, missä heidän tulisi vielä kehittyä toimiakseen työelämässä tulevaisuudessa. Ryhmästä riippuen palaute kerättiin joko paperisena työpajan yhteydessä tai pajojen toteuttamisen jälkeen sähköisellä kyselylomakkeella. Kirjallisesti palautteeseen vastasi 17 opiskelijaa.

Osaamismatkapilotoinneista kerättiin palautetta myös ryhmien opettajilta sähköisellä kyselylomakkeella osaamismatkapilotointien jälkeen. Opettajilta kartoitettiin heidän kokemuksiaan osaamismatkasta toimintamallina opiskelijan osaamisen, vahvuuksien ja henkilökohtaisten ominaisuuksien kartoittamisessa sekä tulevaisuuden työelämässä toimimisen tukena. Lisäksi opettajilta kysyttiin, miten he kehittävivät osaamismatkaa, jotta se tukisi opiskelijoiden osaamiskäsitystä ja oman osaamisen sanallistamista ja esiin tuomista paremmin. Kyselyssä kartoitettiin myös, miten osaamismatkalla käsitellyt asioita on jatkettu työpajojen päättymisen jälkeen sekä minkälaiset aiheet tai harjoitukset ovat erityisesti herättäneet keskustelua opiskelijaryhmässä. Kysely lähetettiin kaikille hankkeen aikana pilotointeihin osallistuneille opettajille, jotka olivat vielä työsuhteessa kyseisissä oppilaitoksissa. Vastauksia saatiin kuudelta henkilöltä.

Kehitystyön ja pilotoinneista saatujen kokemusten perusteella keväällä 2019 toteutettiin Miten ohjaan tulevaisuuden työelämään? -ohjaajakoulutus, johon osallistui yli 200 eri kouluasteiden opetus- ja ohjausalan ammattilaista sekä muita ohjaustoimijoita ympäri Suomen. Koulutusten tavoitteena oli valmentaa osallistujia osaamisidentiteettiajatteluun sekä hankkeessa kehitettyjen menetelmien ja osaamismatkakonseptin hyödyntämiseen omassa työssään. Palaute kerättiin koulutuksen jälkeen sähköisellä kyselylomakkeella, jossa kysyttiin kokemuksia koulutuksen sisällöistä ja toteutustavasta sekä osaamisidentiteettiajattelun ja harjoitusten soveltamisesta omaan työhön. Palautteeseen vastasi 48 henkilöä.

Edellisten lisäksi tämän artikkelin aineistona on käytetty hanketta toteuttaneiden henkilöiden pilotointikokemuksia ja muistutuksia vuosilta 2017–2019.

Kiinnostukset ja vahvuudet esiin!

Opetuksen ja ohjauksen näkökulmasta opiskelijan osaamisidentiteetin rakentuminen ja työelämään kiinnittymisen tukeminen näyttäytyy ammatillisen osaamisen kehittymisen ja työelämäkontaktien mahdollistamisen lisäksi vahvasti sosiaalisen kasvun tukemisena. Keskeistä tässä on konkreettisen tuen antaminen opiskelijan omien kykyjen, vahvuuksien ja osaamisen tunnistamiseen. ^[4] ^[5] Osaamismatkan ensimmäisellä etapilla keskityttiinkin siksi opiskelijan lähtökohtiin, kiinnostuksen kohteisiin ja vahvuuksien tunnistamiseen.

Osaamisidentiteetin kehittymisen perustana ammatillisessa koulutuksessa on opiskelijan kyky tunnistaa omia lähtökohtiaan, aiemmin hankittua osaamista ja mielenkiinnon kohteita sekä sitä, miten omaa osaamista ja vahvuuksia voi hyödyntää opiskeltavalla alalla ja tulevissa työtehtävissä. Tätä kykyä tuettiin erilaisilla vahvuuksien ja kiinnostuksen kohteiden tunnistamista tukevilla harjoitteilla, koska niin nuoren kuin aikuisenkin voi olla vaikea spontaanisti nimetä vahvuuksiaan tai osaamisiaan. Opiskelijan motivaation lähteiden ja reflektion tukeminen on erittäin tärkeää, koska näin ohjaaja vahvistaa nuoren valmiuksia kehittää itseään tässä hetkessä ja tulevaisuudessa. ^[4]

Vahvuuksien ja osaamisen tunnistamisessa voidaan hyödyntää esimerkiksi erilaisia vahvuuskortteja (kuva 1), sanalistoja tai vaikkapa VIA-vahvuuskartoitusta ^[6], jotka antavat kielen ja käsitteet vahvuuksille. Vahvuuksia voi myös jäsentää eri tavoin sen mukaan, ajatellaanko niiden olevan synnynnäisiä vai hankittavia ja kehitettäviä taitoja (ks. ^[7]). Keskeisten luontevahvuuksien lisäksi merkityksensä on luontaisella kyvykkyydellä, persoonallisuuden ominaisuuksilla, hankituilla taidoilla ja osaamisella, kiinnostuksen kohteilla,

arvoilla sekä voimavaroilla ja resursseilla [8] [7]. Näitä tekijöitä monipuolisesti jäsentämällä luodaan pohja osaamidentiteetin kehittymiselle, opintojen ja uran suunnittelulle sekä opiskelijan mahdollisuudelle toimia voimakkehällään, jossa sekä hyvinvointi, innostus että osaaminen ovat korkealla [9].

KUVA 1. Vahvuuksia ja osaamista voidaan tunnistaa esimerkiksi erilaisten korttien avulla (kuva: Tommi Karjalainen)

Osaamismatkalla hyödynnettiin edellä mainittuja vahvuustyökaluja ja yksinkertaista nelikenttäharjoitusta, jossa opiskelija arvioi tutkinnon osaamistavoitteita tai tietyn työpaikan tai alan työtehtäviä suhteessa omaan osaamiseensa ja innostukseensa. Jokaisella tulisi olla työssään tai opinnoissaan asioita, jotka innostavat ja energisoivat ja jotka ovat sopivalla osaamistasolla. Harjoituksen kautta päästiin lisäksi keskustelemaan niistä asioista, joita opiskelija ei kokenut osaavansa tai jotka eivät häntä innostaneet. Tämä harjoitus koettiin ohjaajakoulutuksen osallistujien keskuudessa soveltuvan myös esimerkiksi perusopetuksen TET-jaksojen suunnitteluun tai vaikkapa korkeakouluopiskelijoiden harjoittelun arviointiin.

Opiskelijoiden antaman palautteen mukaan osaamismatkan työpajat auttoivat heitä ymmärtämään paremmin omia vahvuuksiaan ja kykyjään sekä vahvistaneet luottamusta niihin. Työpajojen harjoitteet herättivät opiskelijoita ajattelemaan, että vahvuuksia on monenlaisia ja niitä voi hyödyntää monin eri tavoin.

» Pitäisi luottaa niihin omiin vahvuuksiin enemmän, ja uskaltaa rohkeammin tuoda itseään esille omilla kyvyillään.

Keskeinen opiskelijoiden huomio oli, että samoja vahvuuksia ja osaamisia voi soveltaa ja hyödyntää monissa eri tilanteissa ja työtehtävissä. Opiskelijat toivat esiin, että esimerkiksi harrastuksissa karttuneet taidot ovat tärkeitä ja hyödynnettävissä työelämässä jopa ammatiksi asti. Harjoitteet olivat myös konkretisoineet käsitystä omista vahvuuksista auttaen opiskelijaa huomaamaan, että osaakin enemmän kuin ehkä aluksi oli kuvitellut.

Opettajien antaman palautteen sekä ohjaajakoulutuksissa käytyjen keskustelujen perusteella osaamismatkan työpajat herättelivät opiskelijoita pohtimaan omaa osaamistaan ja vahvuuksiaan henkilökohtaisella tasolla,

opinnoissaan tutkinnon perusteiden kautta sekä työelämän tarpeiden ja tulevaisuuden suunnitelmien näkökulmasta.

Osaamismatka on ehdottomasti tärkeä ja hyvä asia sekä lisää opiskelijan tietoisuutta itsestään ja taidoistaan. Kun tiedät mitä osaat – saat rohkeutta myydä paremmin itsesi työelämään tai rohkenet jatkaa opintoja vaikka korkea-asteella.

Huomionarvoista onkin, että osaamisidentiteetin rakentuminen on kokonaisvaltainen prosessi. Siinä on tärkeää tukea ammattiin ja alaan liittyvän taitojen kehittymistä, mutta yhtä tärkeää on tukea myös kokonaisvaltaista hyvinvointia ja työssäjaksamista sekä innostusta, motivaatiota ja oppimista. Tämä tapahtuu esimerkiksi näiden vahuuksia ja kiinnostuksen kohteita kartoittavien harjoitteiden kautta.

Opintojen etenemistä edistävät ja hidastavat tekijät

Opintojen etenemisen kannalta on tärkeää, että opiskelijan elämäntilanteeseen ja hyvinvointiin vaikuttavat tekijät tulevat huomioiduksi ja opiskelija saa tarvittaessa erityistä tukea. Ammatillisen opettajan tehtävänä on ohjata opiskelijoiden oppimisprosesseja monipuolisissa oppimisympäristöissä, tukea opiskelijan kokonaisvaltaista kehitystä, mahdollistaa yksilöllisiä opintopolkuja sekä antaa erityistä tukea sitä tarvitseville opiskelijoille. [\[10\]](#) Opiskelijan osaamisen kehittymisen näkökulmasta on tärkeää, että opetus- ja ohjaushenkilöstö ymmärtää opiskelijoiden moninaiset ja usein haastavat elämäntilanteet. Opiskelijat kaipaavatkin opettajilta sensitiivisyyttä, ymmärrystä ja lisää tukea. Tärkeää on myös tunnistaa, että nuorten kyvyt ja resurssit itseohjautuvuuteen ja opintojen itsenäiseen ohjaamiseen ovat vaihtelevia. [\[11\]](#)

Kokemuksen mukaan nuoruudessa elämän suunnittelu ei ole aina pitkäjänteistä ja opiskelun sujumiseen vaikuttavat vahvasti myös muut elämänalueet ja kiinnostuksen kohteet. Osaamismatkalla lähestyimme hyvinvoinnin kysymyksiä, erityisesti opintojen etenemistä edistäviä ja toisaalta hidastavia tekijöitä elämän eri osa-alueita hahmottavien harjoitteiden kautta.

Yhtenä harjoituksena tätä aihetta jäsennettiin ajankäyttökelloharjoituksen avulla (kuva 2). Ajankäyttökello havainnollisti esimerkiksi pelaamiseen tai nukkumiseen käytettyä aikaa yhden vuorokauden aikana. Tämän jälkeen pohdittiin, minkälainen olisi opiskelijoiden mielestä ajankäytön suhteen ihanteellinen tilanne. Opiskelijoiden palautteen perusteella harjoite auttoi hahmottamaan omaa arkea ja ajankäyttöä. Opiskelijat huomasivat palautteen perusteella myös, että arjen ajankäytöllä on merkittävä rooli työelämään siirryttäessä. Konkreettinen tehtävä oli myös ohjaajakoulutuksen osallistujille mieluinen ja tarjosi helpon työvälineen hyvinvointiin liittyvään keskusteluun.

KUVA 2. Ajankäyttökello auttaa hahmottamaan omaa arkea ja hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä (kuva: Laura Halonen)

Toisena harjoituksena työpajoissa käytettiin voimavaravaakaharjoitusta, joka pohjautuu työn imun sekä työn vaatimusten ja voimavarojen teorioihin ^[12]. Voimavaravaakaa'n avulla tarkasteltiin opiskeltavan alan tyypillisiä työn voimavaroja sekä vaatimuksia. Opiskelijoiden kanssa harjoitus toteutettiin pienryhmissä, joihin osallistuivat myös alan ammatinopettajat. Näin keskusteluun tuotiin mukaan myös opettajan näkökulmaa sekä tietoa ja huomioita alalle tyypillisistä muun muassa ergonomiaan tai työaikoihin liittyvistä kuormitustekijöistä. Toisaalta harjoituksen kautta päästiin keskustelemaan myös työssä merkityksellisistä hyvinvointia ja työn imua tuottavista tekijöistä, kuten työyhteisön merkityksestä. Myös omien vahvuuksien hyödyntäminen on merkittävä voimavara ja keskeinen hyvinvointia ja työn imua edistävä tekijä ^[13].

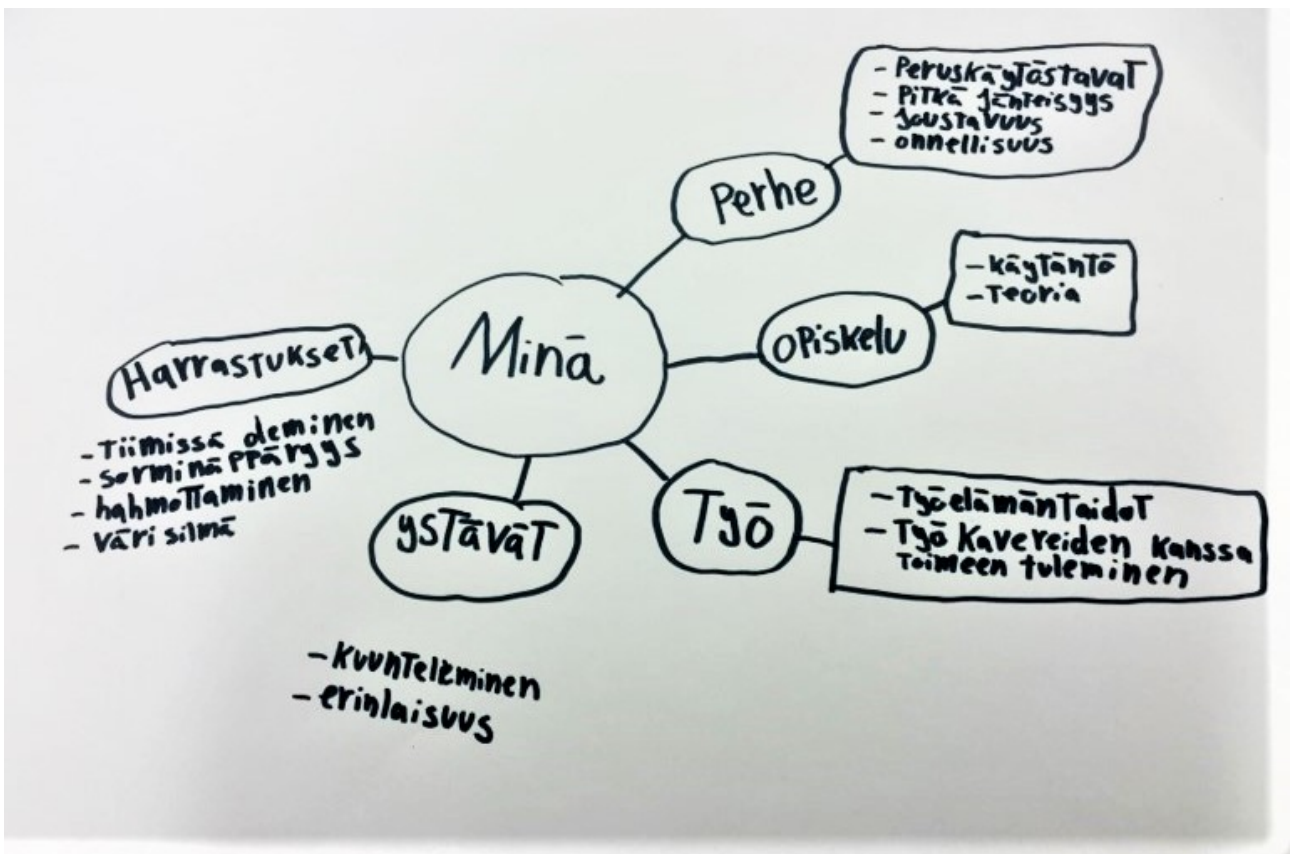
Millaista osaamista työelämässä tarvitaan?

Nuorilla ei useinkaan ole kokemusta työelämästä, minkä vuoksi opintoja ja uraa koskevia valintoja tehdään usein mielikuvien, lähipiirin mielipiteiden ja asenteiden tai median antaman tiedon varassa (esim. ^[14]). Osaamismatkalla tutustuimme työelämän vaatimuksiin työpaikkailmoituksia ja työnantajien nettisivuja tarkastelemalla sekä haastatteleamalla alalla toimivia henkilöitä. Osaamismatkan pilotointeihin osallistuneet opiskelijat olivat opintojensa alkuvaiheessa, joten he tunnistivat tarvitsevansa lisää osaamista opiskelemaansa substanssialaan. Lisäksi yhtä tärkeinä kehitettävänä ominaisuuksia nousivat esiin muun muassa sosiaaliset-, vuorovaikutus- ja projektinhallintataidot, aloitekyky, itseluottamus ja omien taitojen tunnistaminen.

- » Tajusin että työelämässä pärjää paremmin kun osaa luottaa omaan osaamiseensa ja kehittää taitojaan.
- » Huomasin, että työnhaussa oma luonne ja persoonallisuus voi olla jopa tärkeämpi kuin täydellinen ammattitaito.

Osaamismatkan tarkoituksena on myös herättää ajattelua muuttuvasta työelämästä. Työelämän vaatimuksia kartoittava harjoitus havainnollisti myös sitä, miten työsuhteet ovat muuttuneet epätyypilliseksi ja verkostomaisiksi. Esimerkiksi kuvallisen viestinnän avoimia työpaikkailmoituksia löytyi TE-palveluiden sivuilta vain kaksi Suomessa. Tästä pääsimme keskustelemaan siitä, mistä alan työpaikkoja voisi löytyä ja mitä se itseltä edellyttää. Palautteiden perusteella moni opiskelija kertoi oivaltaneensa vuorovaikutustaitojen ja sosiaalisten verkostojen merkityksen jo opiskeluaikana. Työnhakutaidoissa ja oman osaamisensa näkyväksi tuomisessa opiskelijat kokivat tarvitsevansa lisää osaamista ja sosiaalisen median hyödyntäminen näyttäytyi tärkeänä osaamisalueena tulevaisuudessa. Aikuisempien opiskelijoiden kanssa perehdyimme ihan käytännössä sosiaalisen median (LinkedIn) hyödyntämiseen verkostoitumisessa ja työnhaussa.

Osaamismatkan yhteisenä johtopäätöksenä opiskelijoiden, opettajien ja ohjaajien kanssa totesimme yleisten työelämätaitojen merkityksen. Nämä geneeriset, alasta riippumattomat taidot ovat niitä "supervoimioimia", joilla tulevaisuuden työelämässä pärjää. Nämä yleiset taidot kehittyvät kaikilla elämän osa-alueilla, koulutuksessa, työssä, harrastuksissa ja erilaisissa vuorovaikutussuhteissa. Näiden taitojen tunnistamisen tueksi käytimme osaamismatkalla osaamisen mind map -harjoitusta (kuva 3). Harjoitteen avulla opiskelijat kartoittivat eri elämänalueilta karttunutta osaamista, taitoja ja valmiuksia.

KUVA 3. Osaamisen mind map auttaa hahmottamaan erilaisista yhteyksistä kertynyttä osaamista ja taitoja (kuva: Mervi Finström-Isto)

Aikuisopiskelijat ja ammatinvaihtajat kuvasivat palautteessaan ilahuneensa huomaamaan sen, miten monipuolista osaamista heille onkaan karttunut. Nuorimmille ilman pitkää työkokemusta tai aiempia opintoja omaaville opiskelijoille harjoitus taas avasi näkemyksiä siitä, miten alan työtehtävissä hyödynnettävissä olevaa osaamista on kuitenkin jo kertynyt esimerkiksi harrastuksista. Myös ohjaajakoulutukseen osallistuvat kokivat saaneensa harjoitteesta työkalun paitsi ohjaustyöhön, myös omaan ammatilliseen itsetutkiskeluun.

...havahduin uudella tavalla siihen kuinka paljon erilaista osaamista elämän eri osa-alueilta olen saanut. En ole aiemmin pysähtynyt miettimään niin selkeästi sitä, minkälaisia taitoja olen saanut, esimerkiksi matkustelun tai ystävyysuhteiden kautta.

Etenkin työelämän muutostilanteissa ja kriiseissä ammatillinen itsetunto ja käsitys omasta osaamisesta voi heikentyä myös aikuisella ja ammattilaisella. Osaamisidentiteetti-ajattelu korostaa sitä, että osaaminen ei ole riippuvaisia työelämän muutoksista, vaan yleiset työelämätaidot ovat yksilön pysyvää ja kehitettävissä olevaa pääomaa.

Ammatillinen tulevaisuus ja osaamisidentiteetti

OSATA-hankkeen kehittämistyön myötä on huomattu, että osaamisidentiteetin rakentumisessa on tärkeää tukea opiskelija huomaamaan oman osaamisen merkitys ja osaamisen hyödyntämisen mahdollisuudet erilaisissa yhteyksissä. Ammatillisen tulevaisuuden ennustaminen on haastavaa, mutta keskeistä on tukea opiskelijan luottamusta omiin kykyihinsä ja osaamiseen myös tilanteessa, jossa ala tai ammatti merkittävästi muuttuu tai jopa katoaa kokonaan. Tämä muutos voi tapahtua nopeastikin. (Esim. [\[15\]](#).)

On tärkeää, että työelämän muutoksesta ei luoda opiskelijoille uhkakuvaa. Rakentavaa onkin keskittyä näkemään tulevaisuus positiivisessa valossa, erilaisten mahdollisuuksien ja vaihtoehtoisten urapolkujen kautta. Osaamisidentiteettiä tukeva ohjaus keskittyykin auttamaan opiskelijaa huomaamaan osaamisensa merkityksen myös muuttuvassa työelämässä sekä tukemaan realistisella, mutta kannustavalla otteella opiskelijan unelmia ja tavoitteita.

Ammatillisen tulevaisuuden hahmottamiseksi osaamismatkan viimeisellä etapilla koottiin jokaiselle opiskelijalle oma henkilökohtainen unelmakartta (kuva 4). Opiskelijaryhmästä riippuen kartat syntyivät joko perinteisesti leikkaamalla ja liimaamalla lehdistä leikattuja kuvia kartongille tai sähköisesti kuvankäsittelyohjelmien avulla. Työskentelyä jatkettiin avaamalla visuaalisia tuotoksia konkreettisiksi tavoitteiksi ja työtehtäviksi sekä niissä tarvittaviksi taidoiksi ja osaamisiksi. Osaamisidentiteettiä tukevassa ohjauksessa oleellista onkin, että unelmat konkretisoidaan tavoitteiksi ja toimenpiteiksi. Minkälainen osaaminen tai mitkä opinnot vievät lähemmäksi unelmiani? Tai minkälaiset koulutuspolut mahdollistaisivat asiat, jotka hahmotan omaan ammatilliseen tulevaisuuteeni kuuluviksi?

KUVA 4. Unelmakartta auttaa hahmottamaan omia tulevaisuuden suunnitelmia sekä asettamaan tavoitteita osaamisen kehittämiseksi (kuva: Laura Halonen)

Ennakointitiedon pohjalta tulevaisuuden työelämässä korostuvat muun muassa projektimaiset ja yrittäjämäiset työskentelytavat ja työtä tehdään entistä enemmän erilaisissa tiimeissä ja monialaisissa verkostoissa erilaisia teknologioita hyödyntäen. Nämä uudenlaiset työskentelyn tavat vaativat tekijältään myös esimerkiksi taitoa ja valmiuksia luovaan ongelmanratkaisuun, kriittiseen ajatteluun, jatkuvaan oppimiseen ja yhteistyöhön sekä itsetuntemusta. (mm. [116](#).)

Osaamismatkan tarkoituksena on mallintaa tulevaisuuden työelämän työskentelytapoja ja tuoda esiin erilaisten osaamisyhdistelmien mukanaan tuomia mahdollisuuksia. Tätä harjoiteltiin joukkueittain ideoimalla uusia osaamisyhdistelmiä, tuotteita tai palveluita osallistujien todelliseen osaamiseen ja kiinnostuksen kohteisiin perustuen. Harjoitus havainnollisti tulevaisuuden työelämän monia mahdollisuuksia, mutta myös mahdottomuutta sen täsmälliseen ennakointiin. Se, mikä tänään on mielikuvituksemme ulottumattomissa voi olla tulevaisuuden arkipäivää. Oleellista on oman osaamisen ja vahvuuksien tiedostaminen ja niiden linkittäminen muiden ihmisten osaamiseen ja vahvuuksiin verkostoja rakentamalla.

Opiskelijoiden palautteissa keskeisenä nousikin esiin, miten tärkeää työelämässä on tuoda rohkeasti esille omaa osaamistaan ja hyödyntää vahvuuksiaan. Opiskelijat kokivat työpajan harjoitteiden auttaneen heitä tulevaisuuden suunnitelmien ja tavoitteiden hahmottamisessa sekä konkretisoimaan, mitä tavoitteiden saavuttamiseksi täytyy tehdä. Lisäksi opiskelijat kokivat saaneensa lisää tietoa siitä, mitä tulevaisuuden työelämä tekijältään vaatii. Tärkeinä asioina opiskelijat nostivat esiin, että tulevaisuudessa tarvitaan muun muassa motivoituneisuutta ja omistautumista työlle sekä luottamusta työtovereihin ja heidän osaamiseensa. Oman osaamisen kautta on mahdollista myös auttaa muita. Tärkeimpinä vahvuuksina mainittiin muun muassa rohkeus, uskallus ja asenne. Opettajien palautteen perusteella merkityksellisimmäksi työpajoissa koettiin opiskelijoiden oman osaamisen reflektointi suhteessa työelämän tarpeisiin sekä opiskelun ja työelämän välisten yhtymäkohtien löytyminen. Tärkeäksi koettiin myös geneeristen työelämätaitojen merkityksen sekä erilaisten osaamisyhdistelmien esiin tuominen tulevaisuuden työelämässä.

Osaamisidentiteetti rakentuu vuorovaikutuksessa

Osaamisidentiteetin rakentumisessa keskeinen tekijä on vuorovaikutus, joka tapahtuu muiden ihmisten kanssa, yhteistoiminnallisesti ja osallistumisen kautta erilaisissa ammatillisissa ja vapaa-ajan yhteisöissä sekä aidoissa työelämän tilanteissa. Tällöin yksilö kasvaa subjektiksi yhdessä muiden kanssa (esim. [17]). Ammatillisen koulutuksen tarkoituksena on tukea nuorten kasvua ammatillisiksi ja osaksi työelämää. Yhtä lailla koulutuksen tarkoituksena on tukea nuoren kasvua toimijuuteen: osalliseksi, itseään kehittäväksi ja aktiiviseksi itsensä ja elinympäristönsä kehittäjäksi. Ammatillisen koulutuksen toteuttamistavat ja oppimisympäristöt tukevat osaltaan osaamisidentiteetin kehittymistä, mikäli opiskelijat ovat jo opintojensa alusta alkaen osa kasvuyhteisöä, jonka tehtävänä on motivoida kehittymiseen ja tarjota sosiaalista, osaamisen kehittymistä tukevaa toimintaa turvallisessa ja viihtyisässä ympäristössä. [18] Vuorovaikutus onkin keskeinen tekijä sosiaalisten kykyjen oppimisessa ja sosiaaliseen osallistumiseen innostamisessa. Vuorovaikutuksen on todettu lisäävän myös valmiuksia muutosten sietämiseen, joka on osaamisidentiteetin rakentumisessa keskeinen taito. [4]

Osaamismatka perustuu ryhmäprosessiin, jossa opiskelijat, opettajat, ohjaajat ja opinto-ohjaajat ovat mukana vuorovaikutuksen osapuolina. Opiskelijat nostivat osaamismatkan työpajoista merkitykselliseksi yksilöllisen tekemisen ja ryhmässä toimimisen vuorottelun. Osa opiskelijoista olisi kaivannut vielä tiiviimpää ryhmätyöskentelyä tiedostaen omina kehittämisen kohteinaan nimenomaan vuorovaikutus- ja ryhmätyötaitojen lisäämisen. Myös opettajat näkivät tärkeänä osaamismatkan toiminnallisuuden, yhdessä tekemisen ja keskinäisen vuorovaikutuksen. Työpajojen sisältöä rikastuttivat opettajien mielestä erityisesti erilaisista taustoista tulevien opiskelijoiden välinen kokemusten jakaminen sekä eri alojen opiskelijoiden yhdistäminen samaan työpajaryhmään. Merkityksellistä oli, että sekä opiskelijat että opettajat huomasivat tulevaisuuden työelämätaitojen olevan paljolti samoja alasta riippumatta.

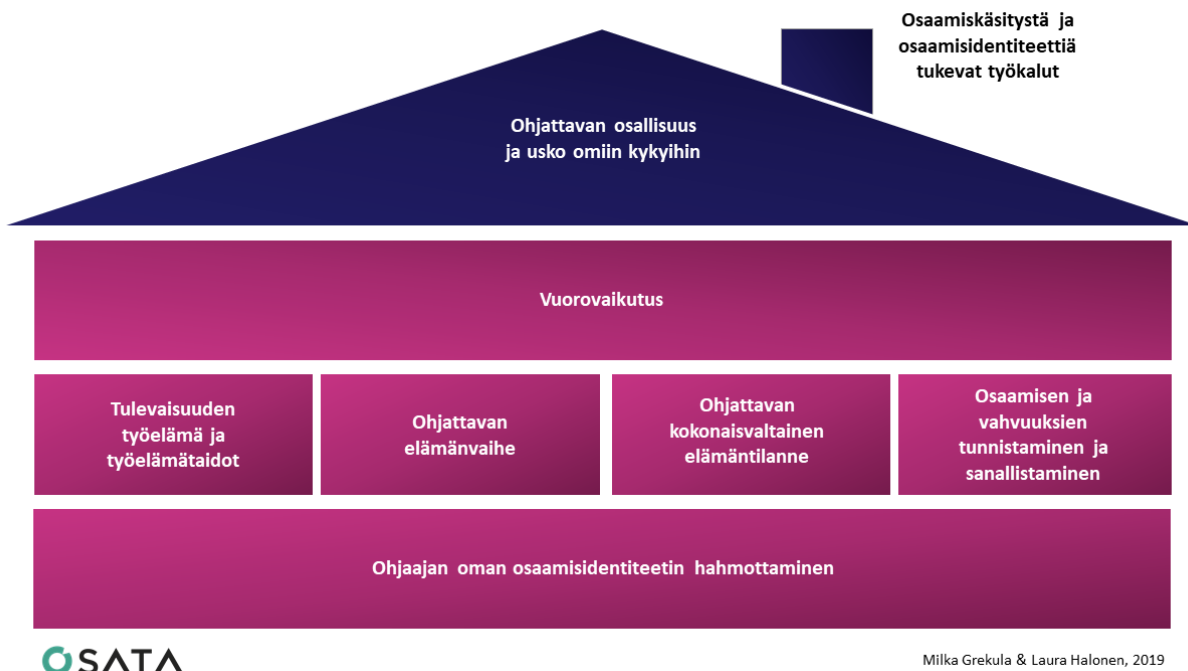

Varmasti yhdessä tekeminen eri alan opiskelijoiden kanssa herätteli ajatuksia työelämästä, joka on tiimityötä erilaisten ihmisten kanssa... esille tuli (toisen alan opiskelijoiden kanssa) myös sellainen työ, jota ei tehdä vain oman alan sisällä, vaan alojen "välillä": toisaalta yleiset kaikkia aloja koskevat osaamisvaatimukset ja toisaalta hyvin erilaisten alojen yhdistelmistä syntyvät työtehtävät ja -mahdollisuudet... koko matka oli myös pienimuotoinen käytännön esimerkki verkostoitumisesta.

Opettajat kokivat, että osaamismatkan vuorovaikutuksellisuutta voisi edelleen kehittää ottamalla mukaan toteutukseen työelämän edustajia tai alumneja. Heidän kauttaan välittyisi ajankohtaista tietoa työelämän vaatimuksista, tarpeista ja eri alojen kehittymisestä. Lisäksi opiskelijat saisivat kuulla ajatuksia herättäviä tarinoita ja konkreettisia esimerkkejä erilaisista urapoluista. Palautteiden ja kokemustemme perusteella näyttäisi siltä, että avoin, aitoja työelämän tilanteita ja erilaisia vaihtoehtoisia urapolkuja esiin tuova vuorovaikutus opiskelijan ja työelämän välillä on erittäin tärkeää osaamisidentiteetin rakentumisen kannalta. Osaamisidentiteettiä tukevassa ohjauksessa ja opetuksessa on siis tärkeää ymmärtää, että osaamisidentiteetti ei rakennu yksin ja itsenäisillä tehtävillä vaan vuorovaikutuksessa muiden ihmisten kanssa.

Osaamisidentiteetin rakennuspalikoilla kohti tulevaisuuden opetusta ja ohjausta

Osaamisidentiteetin rakentumisen tukeminen on keskeinen osa opettajan ja ohjaajan työtä. Ohjaajakoulutukseen osallistuneista ja palautteeseen vastanneista 94 % koki sen tärkeänä oman työnsä kannalta. Siksi ohjaajakoulutus, joka avasi osallistujille osaamisidentiteetin käsitettä teoriassa sekä antoi konkreettisia käytännön työkaluja osaamisidentiteetin kehittymisen tukemiseen omassa työssä, nähtiin erittäin hyödyllisenä. OSATA-hanke päättyi vuoden 2019 lopussa, mutta työ osaamisidentiteetin rakentumista tukevan ohjauksen parissa on vasta alussa. Opetuksen ja ohjauksen kehittämiseksi osaamisidentiteetin rakentumista tukevaan suuntaan kaikilla kouluasteilla tuotettiin malli osaamisidentiteetin rakennuspalikoista opettajille ja ohjaajille. (Kuvio 2.)

OSATA

Milka Grekula & Laura Halonen, 2019

KUVIO 2. Osaamisidentiteetin rakennuspalikat opettajalle ja ohjaajalle

Ohjaajan oman osaamisidentiteetin hahmottaminen. Ohjaajakoulutuksesta saatujen palautteiden ja havaintojemme mukaan ohjaajan oman osaamisidentiteetin tunnistaminen on tärkeä perusta ohjaukselle. Ohjaajakoulutusten osallistujapalautteiden perusteella kokemuksellisuus ja konkreettinen tekeminen saivat osallistujat ajattelemaan omaa osaamisidentiteettiään sekä hahmottamaan sitä uudella tavalla. Käytännöllinen työskentelytapa, teorian ja käytännön harjoitteiden vuorottelu koettiin hedelmälliseksi. Aineiston perusteella voidaan todeta, että omakohtainen kokemus ja pohdinta ohjaajan osaamisidentiteetistä koettiin tuottavan ohjauksen kehittämisen näkökulmasta merkityksellisiä oivalluksia sekä edesauttavan opiskelijoiden kanssa tehtävää ohjaustyötä ja uusien työkalujen käyttöönottoa.

Tulevaisuuden työelämä ja työelämätaidot. Ohjaajan täytyy ymmärtää millaiseen tulevaisuuden yhteiskuntaan ja työelämään ohjattavat ovat kasvamassa. Keskeistä ammatillisessa koulutuksessa on tukea opiskelijaa ymmärtämään alakohtaisen osaamisen merkitys, mutta myös hahmottamaan yleisten työelämätaitojen, kuten muutosjoustavuuden sekä tiimi- ja yhteistyötaitojen kehittymisen ja hyödyntämisen mahdollisuudet muuttuvassa työelämässä. Nämä taidot, joista voidaan puhua myös laaja-alaisina taitoina, löytyvät itseasiassa jo varhaiskasvatussuunnitelmista ja perusopetuksen opetussuunnitelmasta eli kouluasteesta riippumatta keskeistä on tukea ohjattavan kykyä soveltaa tietojaan ja taitojaan ja kehittää niitä tietoisesti jo varhaisessa vaiheessa. Tärkeää on myös, ettei muuttuvasta työelämästä luoda uhkakuvia vaan tulevaisuus nähdään positiivisessa valossa ja tuetaan ohjattavan uskallusta unelmoida sekä luottoa omiin kykyihin. Tästä näkökulmasta keskeiseksi nousevat myös hyvinvointi ja positiivinen psykologinen pääoma, jotka sisältävät valintojen tekemiseen, oman elämän suunnitteluun sekä muutosjoustavuuteen liittyviä valmiuksia.

Ohjattavan elämänvaihe. Osaamisidentiteetin rakentuminen on kontekstuaalinen prosessi, jossa osaaminen ja käsitys itsestä rakentuu suhteessa muuhun elämään, ympäristöön ja ohjattavan kehitysvaiheeseen. Ohjaajan on ymmärrettävä ohjattavan elämänvaihe ja ohjaajan rooli kasvattajana ja turvallisena aikuisena ihmiselle, joka on vielä kesken. Erityisen tärkeää tämä on, kun työskennellään lasten ja nuorten parissa. Tällöin on tärkeää ymmärtää lapsuutta ja nuoruutta erityisenä ja merkityksellisenä elämänvaiheena itsessään sekä tunnettava mitä kasvutehtäviä kuhunkin ikävaiheeseen liittyy. Osaamisidentiteettiä tukevan ohjauksen näkökulmasta tällöin on keskeistä tukea ohjattavan ikävaiheen mukaisesti käsitystä omasta osaamisesta ja vahvuuksista sekä vahvistaa osallisuutta ja toimijuutta omassa elämässä ja sitä koskevissa valinnoissa. Tärkeää on myös valaa positiivista uskoa tulevaisuuteen sekä auttaa ohjattavaa näkemään kaikki mahdolliset polut ja valinnan mahdollisuudet sekä tukea ohjattavan kiinnostuksen kohteita riippumatta esimerkiksi sukupuolesta tai sosioekonomisesta taustasta.

Ohjattavan elämäntilanne. Elämänvaiheen ohella ohjaajan on tärkeää ymmärtää myös ohjattavan kokonaisvaltainen elämäntilanne kaikkine haasteineen ja mahdollisuuksineen. Keskeistä on huomata, että oman

osaamisen kehittäminen tai tulevaisuuden suunnittelu voi olla hankalaa tai toisarvoista, jos muilla elämänalueilla on haasteita tai huolia. Ohjaajan on kuunneltava ohjattavaa, annettava aikaa kohtaamiselle ja oltava tukena etsimässä ratkaisuja elämän suuriin ja pienempiinkin haasteisiin. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että ohjaajan tulisi yksin osata hakea vastauksia kaikkiin haasteisiin. On tärkeää pysähtyä ja aidosti kohdata ohjattava sekä kysyä mitä kuuluu ja sen jälkeen tukea häntä eteenpäin.

Osaamisen ja vahvuuksien tunnistaminen ja sanallistaminen. Osaamisidentiteetti rakentuu yksilön löytäessä omat kykynsä ja taitonsa. Tämä tapahtuu oman osaamisen tunnistaminen ja sanoittamisen kautta sekä vahvistamalla kykyä nähdä oman osaamisen soveltamisen mahdollisuudet. Taitojen tunnistaminen ja sanoittaminen ei kuitenkaan tapahdu itsestään vaan vaatii ohjaajan tukea oikea-aikaisen palautteen antamisen muodossa, jolloin ohjaaja ensin sanallistaa ohjattavan osaamista ja rohkaisee ohjattavaa uskomaan itseensä ja taitoihinsa. Tärkeää on myös yhdessä löytää ohjattavalle itselleen sopivimmat tavat oppia, kehittää osaamistaan ja myöhemmin tehdä työtä ja toimia osana yhteiskuntaa. Vahvuuksien tunnistaminen, sanoittaminen ja jäsentäminen edellyttävät ohjaajalta laajaa näkemystä vahvuuksista ja sanastoa, kieltä ja käsitteitä vahvuuksille (esim. [19](#)) (ks. kohta työkalut).

Vuorovaikutus. Yksi osaamisidentiteetin tärkeistä rakennuspalikoista on sen kehittyminen vuorovaikutuksessa. Vuorovaikutuksellisuus voi toteutua muun muassa vertaisryhmissä, joissa ohjaajalla on tärkeä rooli yhdessä tekemisen, oppimisen ja onnistumisen tukijana. Keskeistä on tukea ryhmässä toimimisen taitojen ohella myös palautteenanto- ja vastaanottotaitoja. Ohjaajan on tärkeää huomata, että vuorovaikutuksellisuutta ja osaamisen kehittymistä tapahtuu myös harrastuksissa, kaveriyhteisöissä sekä myöhemmin ammatillisissa työyhteisöissä ja verkostoissa. Erityisesti ammatillisessa koulutuksessa on tärkeää tehdä myös eri alojen välistä yhteistyötä sekä hyödyntää alumneja, sillä koulutusalarajat ylittävillä kokemuksilla on opettajien palautteiden perusteella erityinen merkitys työelämässä hyödynnettävien yleisten työelämätaitojen kehittymisen ja oman tulevaisuuden suunnittelun näkökulmasta. Ohjattavaa on myös tietoisesti tuettava tunnistamaan oppilaitoksen ulkopuolisissa yhteisöissä ja vuorovaikutustilanteissa kehittyvä osaaminen ja sen merkitys.

Ohjattavan osallisuus ja usko omiin kykyihin. Osaamiskäsityksen muodostumisessa olennaista on ohjattavan oma osallisuus osaamisidentiteetin rakentumisessa. Osaamisidentiteetti ei siis rakennu ulkoapäin ja annettuna vaan ohjattavan oman toimijuuden, kuulumisen ja vaikuttamisen kokemusten kautta. Osallisuus oman osaamisen kehittämisessä ja valintojen tekemisessä kasvattaa kokemusta oman osaamisen omistajuudesta ja luo merkityksellisyyttä osaamiselle. Samalla kun ohjattavan tunne omasta merkityksellisyydestä kasvaa, kehittyy luotto omiin kykyihin sekä usko tulevaisuudessa pärjäämiseen.

Osaamiskäsitystä ja osaamisidentiteettiä tukevat työkalut. Osaamisidentiteetin rakentumista tukevia valmiita työkaluja ja harjoitteita on kehitetty muun muassa OSATA-hankkeessa ja niitä voidaan hyödyntää ja soveltaa ohjattavien kanssa kouluasteesta ja iästä riippumatta. Harjoitteiden soveltaminen juuri omalle ryhmälle tai yksittäiselle opiskelijalle sopivaksi vaatii kuitenkin ohjaajalta pedagogista osaamista ja ohjattavien tuntemusta. Keskeistä onkin kyky tunnistaa ja soveltaa osaamisidentiteettiajattelua erilaisella elämän- tai työelämäkokemuksella olevien ohjattavien kanssa. Osaamisidentiteetin rakentuminen on jatkuva, koko elämän ajan kehittyvä prosessi ja sen tukeminen on kaikkien opetus- ja ohjaustyötä tekevien tehtävä. Ohjaustyössä käytettävistä harjoitteista huolimatta tärkeintä on kaikessa ohjaustyössä tukea tietoisesti ja tavoitteellisesti ohjattavan lähtökohtien, kiinnostuksen kohteiden, vahvuuksien ja osaamisen tunnistamista ja sanallistamista. Lisäksi on tuettava osaamisen kehittämistä ohjattavan omia tavoitteita kohti, antaa ohjattaville tukea oman osaamisen esille tuomiseen sekä osaamisen hahmottamiseen ja soveltamiseen sekä lisätä siten merkityksellisyyttä suhteessa työelämään ja yhteiskuntaan.

Lopuksi on tärkeää korostaa, että osaamisidentiteettiajattelun omaksuminen ja sen hyödyntäminen osana opetus- ja ohjaustyötä vaatii henkilöstöltä osaamista ja ajattelun muutosta. Henkilöstön oman osaamisen kehittäminen, oman osaamisidentiteetin tunnistaminen ja vahvuuksien hyödyntäminen on tällöin keskeisessä roolissa. Se vaatii myös henkilöstöltä jatkuvaa uuden oppimista ja ymmärrystä yhteiskunnan ja työelämän muutoksesta, jotta osaamisidentiteettiajattelusta tulee kiinteä osa henkilöstön ammatillista ja jatkuvaa työotetta.

Kaikki opettajat tarvisivat koulutusta osaamismatkan "matkajärjestelyihin" liittyen.

Lähteet

1. [^](#)Opetushallitus. 2019. Osaaminen 2035. Osaamisen ennakkointifoorumin ensimmäisiä ennakkointituloksia. Raportit ja selvitykset 2019:3. Hakupäivä 23.1.2020. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/osaaminen_2035.pdf
2. [^](#)Youssef, C. M. & Luthans, F. 2013. An integrated model of psychological capital in the workplace. In P. A. Linley, S. Harrington & N. Garcea (eds.) The Oxford handbook of positive psychology and work. New York: Oxford University Press, 277–288.
3. [^](#)Osata.fi. 2020. Sampo-ohjaussivusto. Hakupäivä 23.1.2020. <https://osata.fi/sampo/>
4. [^ abc](#)Hämäläinen, J. & Kurki, L. 1997. Sosiaalipedagogiikka. Helsinki: WSOY.
5. [^](#)Vehviläinen, S. 2014. Ohjaustyön opas. Yhteistyössä kohti toimijuutta. Helsinki: Gaudeamus.
6. [^](#)VIA-vahvuuskartoitus. 2020. Hakupäivä 23.1.2020. <https://www.viacharacter.org/>
7. [^ ab](#)Wood, A. M., Linley, P. A., Maltby, J., Kashdan, T. B., & Hurling, R. 2011. Using personal and psychological strengths leads to increases in well-being over time: A longitudinal study and the development of the strengths use questionnaire. Personality and Individual Differences 50, 15–19. Hakupäivä 23.1.2020. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2010.08.004>
8. [^](#)Niemiec, R. M. 2018. Character strengths interventions. A field guide to practitioners. Göttingen: Hogrefe.
9. [^](#)Mayerson, N. M. 2015. "Characterizing" the Workplace: Using Character Strengths to Create Sustained Success. Kognition & Paedagogik 96, 14–27.
10. [^](#)Koski-Heikkinen, A. 2014. Ammatillisen opettajan identiteetti ja auktoriteetti. Amatilliset opettajat ja opiskelijat ideaalia ammatillista opettajuutta etsimässä. Väitöskirja. Lapin yliopisto. Rovaniemi. Hakupäivä 23.1.2020. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-484-709-4>
11. [^](#)Niemi, A-M. & Jahnukainen, M. 2018. Tuen tarve, työelämäpainotteisuus ja itsenäisyyden vaatimus ammatillisen koulutuksen kontekstissa. Teoksessa Ammatikasvatuksen aikakauskirja 20 (1), 9–25. Opetus-, kasvatus- ja koulutusalojen säätiö – OKKA-säätiö. Saarijärvi: Offset Oy.
12. [^](#)Schaufeli, W. B., & Bakker, A. B. 2004. Job demands, job resources, and their relationship with burnout and engagement. A multi-sample study. Journal of Organizational Behavior 25 (3), 293–315. Hakupäivä 23.1.2020. <https://doi.org/10.1002/job.248>
13. [^](#)Van Woerkom, M., Oerlemans, W. G. A. & Bakker, A. B. 2016. Strengths use and work engagement: A weekly diary study. European Journal of Work and Organizational Psychology 25 (3), 384–397. Hakupäivä 23.1.2020. <https://doi.org/10.1080/1359432X.2015.1089862>
14. [^](#)Ahvenainen, M., Korento, K., Ollila, J., Jokinen, L., Lehtinen, N. & Ahtinen, J. 2014. Tulevaisuus – paljon mahdollista. Tulevaisuusohjauksen ajatuksia ja tekoja. Tulevaisuuden tutkimuskeskus, Turun yliopisto. Turku: Painosalama. Hakupäivä 23.1.2020. http://getalife.fi/tulevaisuus-paljon_mahdollista.pdf
15. [^](#)Rintala, H. & Nokelainen, P. 2018. Työn murros haastaa ammatillisen koulutuksen. Talous ja yhteiskunta 2, 56–60. Hakupäivä 23.1.2020. <http://www.labour.fi/ty/tylehti/ty/ty22018pdf/ty22018RintalaNokelainen.pdf>
16. [^](#)World Economic Forum. 2018. The Future of Jobs Report. Hakupäivä 23.1.2020. <http://reports.weforum.org/future-of-jobs-2018/>
17. [^](#)Ryynänen, S. 2011. Nuoria reunoilla. Sosiaalipedagoginen tutkimus rikollisuuden ja väkivallan keskellä elävien nuorten kasvun tukemisesta brasilialaisissa kansalaisjärjestöissä. Väitöskirja. Tampereen yliopisto. Hakupäivä 23.1.2020. <http://urn.fi/urn:isbn:978-951-44-8482-7>
18. [^](#)Kuronen, I. 2010. Peruskoulusta elämäkouluun: ammatillisesta koulutuksesta syrjäytymisvaarassa olevien nuorten aikuisten tarinoita peruskoulusuhteesta ja elämäkoulusta peruskoulun jälkeen. Jyväskylän yliopisto. Koulutuksen tutkimuslaitos. Tutkimuksia 26. Hakupäivä 23.1.2020. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-3890-1>
19. [^](#)Wenström, S. 2019. VOIMAKEHÄ® - löydä omat vahvuutesi. LinkedIn 25.10. Hakupäivä 23.1.2020. <https://www.linkedin.com/pulse...>

Metatiedot

Nimeke: Miten ohjaan tulevaisuuden työelämään? Työkaluja opiskelijan osaamisidentiteetin rakentumisen tueksi

Tekijä: Halonen Laura; Grekula Milka; Wenström Sanna

Aihe, asiasanat: ammatillinen kehitys, ammatillinen koulutus, identiteetti, ohjaus (neuvonta ja opastus), osaaminen

Tiivistelmä: Julkaisussa tarkastellaan opiskelijan osaamisidentiteetin rakentumista ammatillisessa toisen asteen koulutuksessa sekä erilaisia osaamisidentiteetin rakentumista tukevia työkaluja, joita opettaja tai

ohjaaja voi hyödyntää osana omaa työtään ja uraohjausta. Artikkelin perustuu OSATA – Osaamispolkuja tulevaisuuteen (ESR) -hankkeessa kerättyyn aineistoon, joka kerättiin hankkeen kehittämis- ja koulutustoimintaan osallistuneilta eri alojen opiskelijoilta sekä eri kouluasteiden opettajilta ja ohjaajilta.

Hankkeessa kehitettiin ja pilotoitiin opiskelijan osaamisidentiteetin rakentumista tukevia työkaluja ja työpajoja. Aineiston perusteella erityisen merkityksellisinä, osaamisidentiteetin rakentumista tukevana käytäntöinä todettiin opiskelijan osaamisen ja vahvuuksien tunnistamiseen ja sanoittamiseen, oman hyvinvoinnin ja voimavarojen pohdintaan, työelämän osaamistarpeisiin ja yleisiin työelämätaitoihin, sekä ammatilliseen tulevaisuuteen ja jatkuvaan osaamisen kehittämiseen liittyvät harjoitteet. Keskeisenä näissä kaikissa nähtiin vuorovaikutus vertaisryhmän, opiskelijoiden ja opettajien sekä ammatillisten verkostojen, kuten työnantajien kesken.

Päätuloksena koottiin malli osaamisidentiteetin rakennuspalikoista, jossa kiteytetään opetuksen ja ohjauksen kannalta keskeisimmät huomiot ja konkreettiset toimenpiteet. Julkaisun aineisto on koottu suurimmalta osin ammatillisen toisen asteen kontekstissa, mutta tuloksia voidaan soveltaa myös muilla kouluasteilla ja korkeakouluissa.

Julkaisija: Oulun ammattikorkeakoulu, Oamk

Aikamääre: Julkaistu 2020-03-25

Pysyvä osoite: <http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe202003198542>

Kieli: suomi

Suhde: <http://urn.fi/URN:ISSN:1798-2022>, ePooki - Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut

Oikeudet: CC BY-NC-ND 4.0

Näin viittaat tähän julkaisuun

Halonen, L., Grekula, M. & Wenström, S. 2020. Miten ohjaan tulevaisuuden työelämään? Työkaluja opiskelijan osaamisidentiteetin rakentumisen tueksi. ePooki. Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut 11. Hakupäivä xx.xx.xxxx. <http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe202003198542>.